

1. חנין נעאמנה, ת"ז 021659768
2. מאג'דה כבהא, ת"ז 036714442
3. מרוה עבד, ת"ז 036843050
4. עדאלה- המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל

ע"י ב"כ עוה"ד חסן ג'בארין ו/או ארנה כהן ו/או מרוואן דלאל ו/או
עביר בכר ו/או סוהאד בשארה ו/או מוראד אלסאנע ו/או עאדל
בדיר ו/או סאוסן זהר מעדאלה- המרכז המשפטי לזכויות המיעוט
הערבי בישראל; טל': 04-9501610; פקס: 04-9503140; שפרעם,
ת.ד 510, מיקוד 20200.

המבקשים

-נגד-

**אוניברסיטת חיפה
הר הכרמל, חיפה 31905**

המשיבה

המרצת פתיחה

מוגשת בזו תובענה על דרך המרצת פתיחה בה מתבקש בית המשפט הנכבד להוציא מפניו פסק-דין
הצהרתי, לפיו:

א. השימוש בקריטריון של שירות צבאי ו/או לאומי ו/או עתודה ו/או מילואים כקריטריון
לחישוב הזכאות לקבלה למגורים במעונות הסטודנטים של המשיבה הינו בלתי חוקי,
בהיותו מפלה לרעה את המבקשות מס' 1-3 ואת שאר הסטודנטים הערבים אשר אינם
משרתים שירות צבאי ו/או לאומי ו/או עתודה ו/או מילואים ולומדים אצל המשיבה.

ב. המבקשות מס' 1-3 זכאיות להתקבל למעונות הסטודנטים של המשיבה.

המבקשים

1. המבקשת מס' 1 הינה סטודנטית שנה ב' בפקולטה למשפטים באוניברסיטת חיפה.
2. המבקשת מס' 2 הינה סטודנטית שנה א' בחוג לסיעוד באוניברסיטת חיפה.
3. המבקשת מס' 3 הינה סטודנטית שנה ב' בחוג לחינוך ושנה א' בחוג לתקשורת באוניברסיטת חיפה.
4. המבקש מס' 4 הנו ארגון זכויות אדם, הרשום כדין כעמותה בישראל, אשר נוסד בנובמבר 1996 כמרכז משפטי עצמאי הפועל לקידום זכויות האדם בכלל והמיעוט הערבי בפרט. מטרתיו המרכזיות הינן השגת זכויות שוות, והגנה על הזכויות הקולקטיביות של המיעוט הערבי במדינת ישראל בתחומים שונים מביניהן: זכויות בקרקע, זכויות אזרחיות, זכויות פוליטיות, זכויות תרבותיות, זכויות חברתיות, זכויות כלכליות, זכויות דתיות, זכויות ילדים, זכויות נשים וזכויות אסירים.

הטיעון העובדתי

5. המשיבה מנהלת ומחזיקה במעונות סטודנטים המספקים מענה לכ- 1,113 סטודנטים. רצ"ב העתק מדף מידע והסבר והנחיות לבקשת מגורים במעונות בשנת תשס"ו (2005/2006) לסטודנטים יחידים, **כנספח מ/1**
6. הקריטריונים לקבלה למגורים במעונות המשיבה נקבעו על ידי ועדת המעונות של המשיבה ואושרו על ידי הנהלת המשיבה. להלן הקריטריונים לשנה"ל תשס"ו (2006/2005):
 - א. הישגים אקדמיים (עד 25 נקודות);
 - ב. מרחק אזור המגורים (עד 28 נקודות);
 - ג. הכנסה לנפש בש"ח (עד 25 נקודות);
 - ד. נתונים מיוחדים (שירות צבאי/ לאומי/ עתודה 20 נק', שירות מילואים 5 נק', נכות (למעט גפיים תחתונות) עד 15 נק', בן למשפחה שכולה 10 נק', בן למשפחה חד הורית 10 נק', 2 סטודנטים במשפחה (לא כולל הורים) 5 נק', משפחה מעל 6 נפשות 5 נק', סטודנט עובד 15 נק').רצ"ב העתק מהקריטריונים לחישוב זכאות למגורים במעונות לשנה"ל תשס"ו (2005/2006), **כנספח מ/2**
7. בשנה"ל תשס"ו (2005/2006) עמדה דרישת הסף המינימאלית לניקוד, שעל הסטודנט לצבור כדי שיתקבל למעונות על 61 נקודות (להלן: "דרישת הסף המינימאלי" או "נקודת הסף"). דהיינו, על המועמד לצבור לפחות 61 נקודות על מנת להיות זכאי להתקבל למעונות.

הניקוד בגין שירות צבאי/ לאומי/ עתודה/מילואים

8. הקריטריון של **נתונים מיוחדים** קובע כי 20 נקודות יינתנו עבור שירות צבאי ו/או לאומי ו/או עתודה (להלן "השירות הצבאי"). ניקוד זה מהווה כשליש מסה"כ הנקודות שסטודנט צריך לצבור כדרישת סף בקבלה למעונות המשיבה וסטודנט ששירת במילואים יזכה ב- 5 נקודות נוספות. כלומר סטודנט אשר שירת בצבא ועשה שירות מילואים יזכה ב- 25 נקודות, קרי ב- 41% מסה"כ הניקוד שמועמד צריך לצבור כדרישת סף לקבלה למעונות.

9. כידוע, ככלל האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל, לא נקראת לשרת בצבא ובניה לא עושים שירות צבאי, אולם מאפיינים אלה, אינם מתירים את הפלייתם לרעה ו/או פגיעה בזכויות היסוד שלהם וכדברי פרופ' אמנון רובינשטיין:

"ביטוי חשוב להכרה במאפיינים קבוצתיים ייחודיים של המיעוט הערבי- הפעם על בסיס לאומי מובהק- ניתן בתחום אי- גיוס לשירות צבאי [...] הפטור משירות הוא בעל השלכה חשובה מאוד על הלכידות הפנימית של המיעוט הערבי בישראל, ובנסיבות הנוכחיות הוא נתפס כהכרחי לשימור מעמדו המיוחד של המיעוט הערבי במערך היחסים המורכב שבין מדינת ישראל לבין העם הפלסטיני. עם זאת אין להצדיק הפליה קבוצתית כלשהי, הן במישור העקרוני (חוסר אימון בציבור הערבי) והן במישור הזכויות האזרחיות והכלכליות של אזרחי ישראל הערבים." (ההדגשה לא במקור)

א. רובינשטיין וב. מדינה, המשפט החוקתי של מדינת ישראל (עקרונות יסוד, מהדורה שישית הוצ' שוקן/ירושלים ותל אביב, 2005) עמ' 452 ו- 454.

10. אמנם ישנם סטודנטים שאינם ערבים שגם הם לא משרתים בצבא אך אין קבוצה מלבד הסטודנטים הערבים המהווה קבוצה המובחנת על בסיס חשוד (כגון מין, גזע, דת, לאום) אשר נפגעת מהשימוש בקריטריון זה.

11. יודגש, כי אף אם יטען, כי אין כוונת המשיבה להפלות את הסטודנטים הערבים, הרי שמבחן ההפליה, כפי שיפורט בחלק המשפטי, אינו דן בכוונות אלא בתוצאה, היינו המבחן הקובע והעיקרי הוא המבחן התוצאתי.

12. קביעת הזכאות לקבלה למעונות המשיבה נעשית על פי השוואת הניקוד בין הסטודנטים המועמדים. השוואת הניקוד מהווה גם אחד השיקולים לקביעת נקודת הסף שעל סטודנט לצבור על מנת שיתקבל למעונות והמשתנה מדי שנה בהתאם. התוצאה הינה שנקודת הזינוק של הסטודנט הערבי, שלא עשה שירות צבאי, הינה אפס, בעוד שנקודת הזינוק של סטודנט ששירת שירות צבאי היא 20 נקודות, או 25 נקודות באם הסטודנט עשה מילואים.

13. יצוין, כי ברשימת הקריטריונים לקבלה למעונות המשיבה לשנת הלימודים תשנ"ו (2005/2006) לא מופיע כל קריטריון היכול לאזן את הפער שנוצר כתוצאה מהניקוד שניתן על פי הקריטריון של השירות הצבאי. דבר המלמד על מדיניות מכוונת של העדפה בקבלה למעונות המשיבה לסטודנט שעשה שירות צבאי.

14. יצוין, כי מאז ומתמיד הנתון של השירות הצבאי נחשב לאחד הקריטריונים לקביעת הזכאות לקבלה למגורים במעונות המשיבה, ומספר הנקודות הניתנות בגין קריטריון זה הלך ועלה עם השנים; כך בשנה"ל תשנ"ח (1997/1998) ותש"ס (1999/2000) קריטריון השירות הצבאי זיכה הסטודנט המועמד למגורים במעונות ב-15 נקודות; בשנה"ל תשס"ב (2001/2002) הניקוד היה 20, בשנה"ל תשס"ה (2004/2005) הניקוד לנתון של השירות הצבאי עמד על 20 והוספו עוד 5 נקודות למועמד שעשה מילואים; בשנה"ל תשס"ו (2005/2006) הניקוד לנתון של השירות הצבאי עמד על 20 ועל שירות מילואים ניתנה תוספת של 5 נקודות.

רצ"ב העתק מתקנון ועדת מעונות המשיבה לשנה"ל תשנ"ח (1997/1998), **כנספח מ/3**
רצ"ב העתקים מתקנון ועדת מעונות המשיבה לשנה"ל תש"ס (1999-2000) ומכתבה של גב' דליה מורג, מנהלת המעונות מיום 7.2.1999, **כנספח מ/4**
רצ"ב העתק מהקריטריונים לאיכלוס המעונות לתשס"ב (2001-2002), **כנספח מ/5**
רצ"ב העתק מרשימת הקריטריונים לחישוב הזכאות למגורים במעונות כפי שנקבעו ע"י המשיבה לשנה"ל תשס"ה (2004/2005), **כנספח מ/6**
רצ"ב העתק מרשימת הקריטריונים לחישוב הזכאות למגורים במעונות כפי שנקבעו ע"י המשיבה לשנה"ל תשס"ו (2005/2006), **כנספח מ/2**

15. יודגש, כי המשיבה הייתה מודעת לבעייתיות הקיימת בהענקת ניקוד בגין שירות צבאי. כך למשל, ביום 18.2.1998 דנה ועדת המעונות שהייתה בראשותה של דיקן הסטודנטים דאז, פרופ' יעל ישי, בהצעה שעניינה הפחתת הניקוד שניתן בגין קריטריון השירות הצבאי בהיותו פוגע בסיכויי קבלת סטודנטים מהמגזר הערבי למעונות. בסופו של יום, הועדה לא ביטלה את קריטריון השירות הצבאי ואף לא המליצה על הפחתת הניקוד עבורו, אך המליצה על מציאת פיתרון לבעיית הנשים מהמגזר הערבי אשר לא מתקבלות למעונות במסגרת ועדות הערעור. להלן הדברים כפי שבאו במכתבה של גב' דליה מורג, מנהלת המעונות, אל תיק הקריטריונים, מיום 23.2.1998, בעניין המלצות הועדה בעניין:

"הועדה אינה ממליצה על הפחתה בניקוד בקריטריון של שירות צבאי/ לאומי, למרות העובדה שיש פגיעה מסוימת בסיכויי קבלתן של בנות מן המגזר הערבי והדרוזי, אני ממליצה למצוא פתרון לבעיות הנשים הערביות והדרוזיות במסגרת ועדות ערעורים."

רצ"ב העתק ממכתבה של גב' דליה מורג מנהלת אל תיק הקריטריונים, מיום 23.2.1998,
כנספח מ/7

16. לא למותר לציין, כי לפי דבריה של גב' מורג, ההפליה במקרה זה אינה רק על רקע לאום אלא היא גם הפליה על רקע מגדרי-לאומי. היינו, היא פוגעת פגיעה כפולה ומפלה נשים גם בתוך הקבוצה הלאומית.

השפעת הניקוד בגין שירות צבאי על דחיית בקשותיהן של המבקשות 1-3

לקבלה למגורים במעונות המשיבה

המבקשת מס' 1

17. המבקשת מס' 1 גרה בכפר עראבה. במהלך חודש יולי 2005 היא הגישה את בקשתה להתקבל למגורים במעונות המשיבה לשנה"ל תשס"ו (2005/2006). ביום 7.8.05, דחתה הנהלת המעונות את בקשתה. סיבת הדחייה הייתה: השוואת נתוני בקשתה לנתוני מבקשים אחרים. בחודש אוגוסט 2005 היא ערערה על ההחלטה, ביום 13.9.05 נשלח לה מכתב מטעם הנהלת המעונות של המשיבה ובה הודיעו לה כי ערעורה נדחה וכי היא נמצאת ברשימת המתנה שבמידה ויתפנה מקום הם יפנו אליה. המבקשת מס' 1 פנתה אל משרד המעונות ושם נודע לה כי סה"כ הניקוד שהיא צברה עמד על 53 שהנו מתחת לנקודת הסף לקבלה למעונות שהינה 61 נקודות.

ראו תצהירה של המבקשת מס' 1 מיום 20.10.05

רצ"ב הודעת הנהלת המעונות המשיבה מיום 7.8.05, בדבר דחיית בקשתה של המבקשת מס'

1 להתקבל למעונות המשיבה, **כנספח מ/8**

רצ"ב הודעת הנהלת מעונות המשיבה מיום 13.9.05, בדבר דחיית ערעורה של המבקשת מס' 1

על אי קבלתה למעונות, **כנספח מ/9**

18. ביום 9.10.05 נפגשה המבקשת מס' 1 עם דיקן הסטודנטים, פרופ' אריאל בנדור, כדי להסביר לו את הצורך שלה להתקבל למעונות, והיא הדגישה בפניו את העובדה כי אין זה מקובל בכפר שלה שבחורה תשכור דירה, ועל כן היא תיאלץ כל יום לנסוע לעראבה ששם הנגישות לתחבורה ציבורית נמוכה. להלן דבריה כפי שבאו בתצהירה:

"ביום 9.10.05 נפגשתי עם דיקן הסטודנטים, פרופ' אריאל בנדור, והסברתי לו על מידת הצורך שלי לקבל מקום במעונות, וזאת לאור העובדה שאני לא יכולה לשכור דירה בחיפה כיוון שאין זה מקובל בכפר שלי שבחורה תשכור דירה, אפילו אם למטרת לימודים. אי לכך, תישאר בפניי אפשרות אחת ויחידה שהנה הנסיעה כל יום מהכפר אל האוניברסיטה ולהפך, אפשרות זו הינה בעייתית כשלעצמה כיוון שהתדירות של התחבורה הציבורית מהכפר עראבה לחיפה ומחיפה לכפר עראבה נמוכה. כמו כן, הדגשתי בפני דיקן הסטודנטים, כי דחיית בקשתי תיפגע בי מבחינה כלכלית כך שאני לא אוכל להמשיך ולעבוד בחברת התקשוב שרק בחודש אוגוסט 2005 התחלתי לעבוד בה. יצוין, כי להורים יש התחייבויות כספיות בנוסף להוצאות משק הבית השוטפות, הם גם תומכים כלכלית באח שלי שהנו סטודנט לרפואה בטכניון, ובאחי הקטין שלומד בבית ספר."

ראו תצהירה של המבקשת מס' 1 מיום 20.10.05

רצ"ב העתק ממכתבה של המבקשת מס' 1 אל דיקן הסטודנטים, פרופ' אריאל בנדור, מיום

14.9.05 ואשר הוגש אליו ביום 9.10.05, **כנספח מ/10**

19. ביום 16.10.05 קיבלה המבקשת מס' 1 תשובה באמצעות הטלפון מטעם משרד המעונות ולפיה דיקן הסטודנטים דחה את השגותיה וכי היא עדיין נמצאת ברשימת ההמתנה.

המבקשת מס' 2

20. המבקשת מס' 2 גרה ביישוב אום אלקטף. במהלך חודש יולי 2005 היא הגישה את בקשתה להתקבל למגורים במעונות המשיבה לשנה"ל תשס"ו (2005/2006). ביום 7.8.05, הנהלת המעונות דחתה את בקשתה. סיבת הדחייה הייתה: השוואת נתוני בקשתה לנתוני מבקשים אחרים. ביום 21.8.05 היא ערערה על ההחלטה וערעורה נדחה ביום 13.9.05. נכון להיום היא נמצאת ברשימת ההמתנה, בה נמצאים גם מועמדים אחרים שבקשותיהם למגורים במעונות נדחו גם הן, כך שבמידה ויתפנה מקום הנהלת המעונות תפנה אליה.

ראו תצהירה של המבקשת מס' 2 מיום 26.9.05.

רצ"ב הודעת הנהלת המעונות המשיבה מיום 7.8.05, בדבר דחיית בקשתה של המבקשת מס' 2 להתקבל למעונות המשיבה, **כנספח מ/11**
רצ"ב הודעת הנהלת מעונות המשיבה מיום 13.9.05, בדבר דחיית ערעורה של המבקשת מס' 2 על אי קבלתה למעונות, **כנספח מ/12**

21. סה"כ הניקוד של המבקשת מס' 2 עמד על 57 שהנו מתחת לנקודות הסף לקבלה למעונות שעמדה על 61 נקודות; הניקוד שהיא קיבלה עבור מצב כלכלי היה 25 מתוך 25, הניקוד עבור מרחק אזור המגורים 17 מתוך 28 (כולל 5 נק' עבור יישוב כפרי), הניקוד שלה עבור הישגים אקדמיים 10 מתוך 25 ובסעיף של נתונים מיוחדים היא קיבלה 5 נקודות משום שיש לה אחות שגם היא סטודנטית.

22. יודגש כי בקשתה של המבקשת מס' 2 למגורים במעונות נדחתה על אף מצבה הכלכלי הקשה, עבורו קיבלה את הניקוד המקסימאלי, ועל אף העובדה שאין בכלל תחבורה ציבורית לכפר אום אלקטף. לכן, באם לא תתקבל המבקשת מס' 2 למעונות היא תאלץ לבלות כארבע שעות ביום בנסיעה אל האוניברסיטה ובחזרה לכפר, ולשאת בעלות כספית גבוהה במיוחד עבור הנסיעות, שתתבטא בסכום של 100 ₪ בערך ליום. להלן הדברים כפי שבאו בתצהירה:

"בישוב אום אלקטף בו אני מתגוררת אין נגישות בכלל לתחבורה ציבורית. שכן, על מנת להגיע לאוניברסיטה אני חייבת לנסוע תחילה לתחנת רכבת בנימינה. הואיל ואין כל תחבורה ציבורית לתחנת בנימינה אני חייבת לדאוג לכך שמישהו יסיע אותי לתחנת הרכבת. ברכבת אני נוסעת עד לתחנה מרכזית חוף הכרמל בחיפה, ומשם אני נוסעת באוטובוס או מונית לאוניברסיטה.

הריני להצהיר, כי אני בערך מעבירה כארבע שעות ביום בכבישים (כשעתיים בכל כיוון). העלות הכספית לכך הנה בממוצע כ- 100 ₪ ביום.

בשנה"ל תשס"ו (2005/2006) אני אמורה ללמוד ארבעה ימים בשבוע בסמסטר הראשון, וחמישה ימים בשבוע בסמסטר השני. משמעות הדבר, כי מלבד ההוצאות השוטפות שממלא כרוכות בלימודים, אני

אמורה לשאת בעלות של כ- 1600 ₪ בחודש בסמסטר הראשון וכ- 2000 ₪ בסמסטר ב'.

ראו תצהירה של המבקשת מס' 2 מיום 26.9.05 .

המבקשת מס' 3

23. המבקשת מס' 3 גרה בכפר מעיליה. במהלך חודש יוני 2005 היא הגישה את בקשתה להתקבל למגורים במעונות המשיבה לשנה"ל תשס"ו (2005/2006). ביום 20.8.05 קיבלה מכתב מהנהלת המעונות בו הודע לה כי בקשתה להתקבל למגורים במעונות נדחתה. סיבת הדחייה הייתה: השוואת נתוני בקשתה לנתוני מבקשים אחרים. סמוך לאחר מכן המבקשת מס' 3 הגישה ערעור על החלטת דחיית בקשתה להתקבל למעונות, וביום 28.9.05 נשלח לה מכתב מטעם הנהלת המעונות של המשיבה, המודיע על דחיית ערעורה, כי היא נמצאת ברשימת המתנה וכי במידה ויתפנה מקום הם יפנו אליה. בפנייתה למשרד המעונות לאחר מכן התברר לה כי סה"כ הניקוד שהיא צברה עמד על 56 וכי נקודות הסף לקבלה למעונות עמדה על 61 נקודות.

ראו תצהירה של המבקשת מס' 3 מיום 20.10.05

רצ"ב הודעת הנהלת מעונות המשיבה מיום 7.8.05, בדבר דחיית בקשתה של המבקשת מס' 3 להתקבל למעונות המשיבה, ואשר המבקשת מס' 3 קיבלה אותו ביום 20.8.05, **כנספח מ/13** רצ"ב כתב הערעור של המבקשת מס' 3 אל הנהלת המעונות בדבר דחיית בקשתה למגורים במעונות המשיבה, **כנספח מ/14** רצ"ב הודעת הנהלת מעונות המשיבה מיום 28.9.05, בדבר דחיית ערעורה של המבקשת מס' 3 על אי קבלתה למעונות, **כנספח מ/15**

24. יודגש, כי בקשתה של המבקשת מס' 3 למגורים במעונות נדחתה על אף מצבה הכלכלי הקשה ועל אף העובדה שתדירות התחבורה הציבורית בכפר שלה נמוכה ואין ממנו תחבורה ציבורית ישירה לעיר חיפה. כתוצאה מכך, תאלץ המבקשת מס' 3 לבלות כארבע שעות ביום בנסיעה אל האוניברסיטה ובחזרה לכפר ולשאת בעלות כספית גבוהה עבור נסיעות אלו, של כ- 54 ₪ ליום. להלן הדברים כפי שבאו בתצהירה של המבקשת מס' 3:

"הריני להצהיר כי מצבי הכלכלי קשה וכי אני גרה בכפר שהתדירות של התחבורה הציבורית בו נמוכה, וכי אין תחבורה ציבורית ישירה לחיפה. שכן, על מנת להגיע לאוניברסיטה אני חייבת לנסוע מהכפר שלי לנהריה ומנהריה לצ'ק פוסט בחיפה ומהצ'ק פוסט אני נוסעת לאוניברסיטה באוטובוס או מונית. הריני להצהיר כי אני בערך מעבירה כארבע שעות ביום בנסיעה בכבישים, על מנת להגיע מהכפר שלי מעלייה אל האוניברסיטה ובחזרה. העלות הכספית לכך הנה בממוצע כ- 54 ₪ ביום."

ראו תצהירה של המבקשת מס' 3 מיום 20.10.05

25. המבקשים יטענו, כי אילו המבקשות מס' 1-3 עשו שירות צבאי, הרי שהמבקשת מס' 1 היתה זוכה ב 20 נקודות על פי הקריטריון של השירות הצבאי והניקוד הכולל שלה היה

עולה ל 73 (20+53) נקודות, סה"כ הניקוד שהייתה צוברת המבקשת מס' 2 היה עולה ל 77 (20+57) נקודות וסה"כ הניקוד שהייתה צוברת המבקשת מס' 3 היה עולה ל 76 (20+56) נקודות, כלומר הניקוד של כל אחת מהמבקשות מס' 1-3 היה מגיע אל מעבר לנקודת הסף לקבלה למעונות המשיבה, ועל כן בקשותיהן למגורים במעונות המשיבה היו מתקבלות.

26. יודגש, כי העובדה שאין המבקשות מס' 1-3 עונות על קריטריון השירות הצבאי אינה בשליטתן. מדובר במציאות פוליטית-חברתית שאינה נושא לשליטת היחיד המשתיך לקבוצה, וכדברי פרופ' רובינשטיין לעיל, השירות הצבאי הינו מאפיין מובהק לשייכות הקבוצתית. מכאן כי הפלייתן לרעה של המבקשות מס' 1-3 הינה על בסיס לאום.

27. יוצא, כי הסטודנטיות הערביות הינן מופלות אפליה כפולה ומשולבת של מגדר ולאום. שכן, נשים יהודיות-דתיות, שהיו עלולות להיות מופלות על רקע מין בשל אי השירות הצבאי, עונות על הקריטריון האלטרנטיבי: השירות הלאומי. לכן התוצאה היא שרק נשים ערביות ייפגעו על רקע של מגדר/ לאום כתוצאה מהקריטריון הנדון.

הפניות למשיבה

28. ביום 17.8.04, פנה יו"ר ועד הסטודנטים הערבים דאז, מר מוסעב דוח'אן, בכתב אל דיקן הסטודנטים דאז, פרופ' רון רובין, בבקשה למצוא מקומות מתאימים מחוץ לאוניברסיטה לסטודנטים הערבים אשר בקשותיהם להתקבל למעונות האוניברסיטה לשנה"ל תשס"ה (2004/2005) נדחו, היות ולא צברו את הניקוד המינימאלי שנקבע וזאת על אף מצבם הכלכלי הקשה והבעייתיות הקיימת בהגעה לאוניברסיטה בשל מרחק היישובים בהם גרים וחוסר הנגישות של התחבורה הציבורית אליהם. להלן הדברים כפי שבאו במכתבו של מר מוסעב דוח'אן:

"בימים האחרונים קיבלנו הרבה תלונות מסטודנטים שגרים רחוק מהאונ' ומצבם הכלכלי קשה, אך לא צברו 63 נק' ולא התקבלו למעונות, למרות שהם הכי צריכים את השירות הזה, בגלל מצבם הקשה, ובפרט הסטודנטיות הערביות של מוצאות מקומות מתאימים מחוץ לאונ'. אנו רואים שהסיבה לבעיה זו בגלל המספר המוגבל של הדירות והחדרים של מעונות האונ' הם הקריטריונים הלא משקפים, שמעניקים 40% מהניקוד לשירות הצבאי, מה שגורם להפרש גדול בניקוד של הסטודנטים הלא משרתים בצבא ואלה שמשרתים. על כן אנו מציעים ומבקשים לבטל את הקריטריון הזה, או להוסיף קריטריון חדש שיעניק עוד נקודות לסטודנטים ע"פי הקושי בתחבורה הציבורית, בלהגיע לאונ'."

רצ"ב העתק ממכתבו של מר מוסעב דוח'אן, מיום 17/8/04, כנספח מ/17

29. פנייתו זו של יו"ר ועד הסטודנטים הערבים, מר מוסעב דוח'אן, אל דיקן הסטודנטים, לא זכתה למענה. ביום 8.3.05, פנה מר דוח'אן בשנית אל דיקן הסטודנטים, בבקשה לבטל את הקריטריון של השירות הצבאי ולהוציאו מרשימת הקריטריונים לקבלה למעונות,

בהיותו פוגע בסטודנטים הערבים המועמדים להתקבל למעונות. להלן הדברים כפי שבאו בפנייתו :

"מזה שנים חוזרת על עצמה בעיית מעונות הסטודנטים ותנאי הקבלה הלא הוגנים. אחד מתנאים לא הוגנים אלו ואף גזעני הוא תנאי השירות הצביא [צבאי] אשר מעדיף יהודי בן חיפה על ערבי בן הנגב בקבלה למעונות. אנו רואים בתנאי זה מפלה לגמרי ומבקשים לבטלו עוד לפני תחילת ההרשמה למעונות לשנה הקרובה."
רצ"ב העתק ממכתבו של מר מוסעב דוח'אן, מיום 8.3.05, **כנספח מ/17**

גם הפעם בקשתו נפלה על אוזניים אטומות ולא התקבלה כל תגובה מטעם המשיבה.

30. ביום 25.7.05 פנה המבקש מס' 4, אל דיקן הסטודנטים, פרופ' רון רובין ואל הנהלת המעונות, בבקשה לקבל את הניקוד לחישוב הזכאות למגורים במעונות הסטודנטים לשנה"ל תשס"ו (2005/2006). עמדת המשיבה שוגרה ביום 6.9.05, ונטען בה בזו הלשון :

"הקריטריונים למעונות הינם מסמך עבודה פנימי של האוניברסיטה. כל חברי קהילת האוניברסיטה (סטודנטים סגל וכו') רשאים לקבל עותק מהמסמך. למיטב ידיעתי אינך נמנה על קהילת האוניברסיטה ועל כן לא אוכל לצערי להיענות למבוקשך".

רצ"ב העתקים מפניית המבקש מס' 4 מיום 25.7.05 ומכתב תשובתה של רמ"ד של רמ"ד הסטודנטים, גב' סיני מיום 26.7.05. **כנספח מ/18**
רצ"ב העתקים מפניית המבקש מס' 4 אל עו"ד מיכאל פרידמן מיום 2.8.05, מכתב התזכורת מיום 15.8.05 ומכתבו של עו"ד מיכאל פרימן מיום 15.8.05, **כנספח מ/19**
רצ"ב העתקים ממכתב תשובתו של דיקן הסטודנטים מיום 5.9.05, מכתב המבקש מס' 4 מיום 8.9.05 ותגובתו של דיקן הסטודנטים מיום 11.9.05, **כנספח מ/20**

31. ביום 5.9.05 פנה המבקש מס' 4, אל דיקן הסטודנטים, פרופ' רון רובין, וביקש ממנו לבטל את הקריטריונים של שירות צבאי ו/או לאומי ו/או עתודה ומילואים בהיותם מפלים לרעה את הסטודנטים הערבים ופוגעים בסיכוייהם להתקבל למעונות. כמו כן, נתבקש דיקן הסטודנטים, לשנות את אופן חישוב הקריטריון של "אזור המגורים" כך שיתחשב במסכת העובדתית השלמה של היישוב, ובכלל זה את נגישות התחבורה הציבורית ליישוב, תדירות האוטובוסים וזמני הנסיעה אל האוניברסיטה ובחזרה ליישוב.

רצ"ב פנייתו של המבקש מס' 4 אל דיקן הסטודנטים מיום 5.9.05, **כנספח מ/21**

32. ביום 18.9.05 התקבלה באמצעות פקס תגובתו של דיקן הסטודנטים דאז, פרופ' רון רובין, ולפיה אין בדעת המשיבה לבטל את קריטריון השירות הצבאי, בטענה כי אין קריטריון זה מפלה לרעה את הסטודנטים הערבים כך "[ש]בפועל, אחוז הסטודנטים הערבים הלומדים באוניברסיטת חיפה נע בין 17-19 אחוז, בעוד אחוז הסטודנטים הערבים במעונות נע בין 25 ל-30 אחוז." כמו כן, נמסר למבקש מס' 4 בתגובת דיקן הסטודנטים, כי הטענות שהועלו בעניין הצורך בשינוי אופן חישוב קריטריון המרחק, כך שיתחשב במסכת

העובדתית השלמה של היישוב כולל נגישות של תחבורה ציבורית, יובאו לדיון בפני ועדת המעונות. יצוין, כי עד להגשת תובענה זו לא הודיעה המשיבה למבקש מס' 4 על כל שינוי בעניין זה, ולמטב ידיעתו של המבקש מס' 4, ערעוריהן של המבקשות 1-3 נבחנו ללא שניתן משקל כלשהו לסוגיית הנגישות לתחבורה הציבורית.

רצ"ב העתק ממכתב תשובתו של דיקן הסטודנטים, פרופ' רון רובין, מיום 18.9.05, **כנספח 22/מ**

33. עוד נטען בתגובת דיקן הסטודנטים, כי הקריטריון של "מצב כלכלי" הינו קריטריון שמשרת את הסטודנטים הערבים המועמדים למעונות, ופועל להעלות את סיכוייהם לקבלה למעונות ולדבריו:

"דומני שאתה מתעלם מהמשקל הרב שאנו נותנים למצב סוציו-אקונומי. לדאבונו הרב, המצב הסוציו-אקונומי של ציבור הסטודנטים הערבי הוא הכי רע ועל כן ראינו לנכון לתת משקל רב לקריטריון זה שהוא כאמור, פועל להעלות את סיכוי של פונים ערבים להתקבל למעונות."

רצ"ב העתק ממכתב תשובתו של דיקן הסטודנטים, פרופ' רון רובין, מיום 18.9.05, **כנספח 22/מ**

34. המבקשים יטענו, כי אין בתגובה הנ"ל של דיקן הסטודנטים, פרופ' רון רובין, כל היגיון עובדתי ואף אין לה כל בסיס משפטי. השוואת אחוזם של הסטודנטים הערבים שגרים במעונות המשיבה לאחוזם מכלל הסטודנטים הלומדים אצל המשיבה אינו רלוונטי לעניינו, שכן אין בהשוואה זו כדי להפריך את היות מתן הניקוד בגין שירות צבאי מפלה לרעה את הסטודנטים הערבים המועמדים ופוגע בסיכוייהם להתקבל במעונות של המשיבה או את היות קריטריון השירות הצבאי מטיב שלא כדין עם הסטודנטים שעשו שירות צבאי. המבקשים יטענו, כי הניקוד עבור השירות הצבאי מותר סטודנטים ערבים רבים, שמצבם הסוציו-אקונומי קשה מאוד, מחוץ לכותלי המעונות, בדומה למבקשות מס' 1-3, שנתונין האישיים מעידים על הצורך הממשי שלהן למגורים במעונות ואך בגלל הניקוד שניתן על ידי המשיבה בגין שירות צבאי לא התקבלו למעונות. המבקשים יטענו עוד, כי זכותו של כל סטודנט אשר יש בנתונו האישיים כדי להעיד על צורך לקבל מקום במעונות להתקבל למגורים שם, וזאת ללא קשר לדת ו/או לאום.

35. המבקשים יטענו עוד, כי הניקוד עבור הקריטריון של מצב כלכלי נקבע באופן אישי לכל מועמד בהתאם להכנסה לנפש במשפחה שלו ועל פי נתוני הכלכליים האישיים. מכאן כי אין ללמוד משעור הסטודנטים הערבים שהתקבלו למעונות על העדר אפליה, כפי שנטען ע"י הדיקן.

36. ועוד, על אף שהקריטריון של המצב הכלכלי של הסטודנט אמור להוות שיקול מרכזי כאשר באים לקבוע את מידת זכאותו של סטודנט למעונות, הנהלת המשיבה לא נתנה

עבור קריטריון זה משקל גבוה במיוחד, כפי שנטען על ידי הדיקן ולמעשה הניקוד המקסימאלי שנקבע עבור הקריטריון של "מצב כלכלי" שווה לניקוד המקסימאלי שניתן לקריטריון "הישגים אקדמיים" ולקריטריון של שירות צבאי ומילואים. על כן, אין לראות בניקוד עבור הקריטריון של מצב כלכלי כקריטריון שיש בו כדי לסגור את פער הנקודות הרב שנוצר כתוצאה ממנו לעומת הקריטריון של השירות הצבאי.

37. לסיכום, עניינן של המבקשות מס' 1-3 מדגים כיצד הענקת הניקוד עבור קריטריון השירות הצבאי יוצר העדפה שלא כדין בקבלה למעונות של סטודנטים ששירתו שירות צבאי ופוגע בסיכוייהם של הסטודנטים הערבים בקבלה למעונות.

38. הנה כי כן, הענקת ניקוד עבור השירות הצבאי ו/או הלאומי ו/או העתודה ו/או המילואים כקריטריון בקבלה למעונות, השפיעו באופן ישיר על אי קבלתן של המבקשות מס' 1-3 מבלי שהדבר יהיה תלוי בתכונות אישיות שיש להן שליטה כלשהי עליהן. מכאן הפגיעה בעקרונות הצדק הטבועים בהפרת עקרון איסור ההפליה על רקע לאום או מין.

הטיעון המשפטי

המסגרת הנורמטיבית החלה על המשיבה

39. המשיבה פועלת מכוח חוק המועצה להשכלה גבוהה, תשי"ח-1958, והינה מוסד בעל מאפיינים פרטיים וציבוריים כאחד. המשיבה ממלאת תפקיד חברתי מדרגה ראשונה שהנו בעל עניין ציבורי חשוב ביותר באופיו, זהותו ומהותו. אופיה הציבורי של המשיבה מחייב אותה לכבד ולקיים את עקרונות וכללי המשפט הציבורי. בית המשפט העליון הגדיר מוסדות כגון המשיבה כמוסדות "דו-מהותיים", וכדברי הנשיא (דאז) אלון:

"גוף שאופיו הוא דו-מהותי [...] יחולו עליו הן כללי המשפט הפרטי והן נורמות המשפט הציבורי. הנורמות והכללים האמורים יופעלו תוך התחשבות באופיו המיוחד של הגוף, ולייחוד זה השפעה הן על העקרונות מתחום המשפט הפרטי והן על הנורמות מתחום המשפט הציבורי" (שם, בעמ' 492).

ע"א 249/91 חברה קדישא נ' קסטנבאום, פ"ד מו (2) 464, 492.

ראו עוד:

ע"פ 293/89 סוקולובסקי נ' מדינת ישראל, פ"ד מו (3) 92, עמ' 149-150;

רענן הר-זהב וברק מדינה, דיני השכלה גבוהה, (תל-אביב, תש"ס 1999), 267-276.

40. על הדואליות הנורמטיבית החלה על גופים-דו מהותיים עמד השופט זמיר בפרשת און, וציין כי:

"בגבול שבין המשפט הפרטי לבין המשפט הציבורי קיים אזור דמדומים, שבו המשפט הפרטי והמשפט הציבורי משמשים בערבוביה, לעתים זה לצד זה ולעתים זה בתוך זה. באזור זה קיימת דואליות נורמטיבית, כלומר, דו-קיום של המשפט הפרטי והמשפט הציבורי. האזור של דואליות נורמטיבית התרחב בהדרגה. תחילה קנתה לה הדואליות הנורמטיבית שביתה אצל גופים מובהקים של המינהל הציבורי, שמקובל לקרוא להם גופים שלטוניים, כו הממשלה או עירייה... לאחרונה עשתה הדואליות הנורמטיבית צעד נוסף, גדול וחשוב. היא פרצה מן התחום של המינהל הציבורי אל התחום של המיגזר הפרטי. בית המשפט פסק שהיא עשויה לחול גם על גוף פרטי שלא הוקם על-ידי חוק, שאין לו סמכויות מכוח חוק ושאינו משתייך, להלכה או למעשה, למינהל הציבורי."

ע"א 3414/93 און נ' מפעלי בורסת היהלומים (1965) בע"מ, פ"ד מט (3) 196, 204-205 ;
ראו גם: בג"ץ 731/86 מיקרו דף נ' חברת החשמל לישראל בע"מ, פ"ד מא (2) 449.

41. ההלכה הפסוקה בדבר הדואליות הנורמטיבית החלה על גופים-דו מהותיים הוחלה בשורה ארוכה של פסקי דין על מוסדות להשכלה גבוהה, אליהם משתייכת המשיבה. כך לדוגמא, בדונו בשאלת מידת התערבותם של בתי משפט בהליכי ביה"ד המשמעתי של המשיבה, קבע השופט ביין, כי:

"בזמנו היתה מקובלת הדעה, כי עילות ההתערבות של בתי המשפט בהחלטותיהם של טריבונלים פנימיים של גופים וולונטריים מוגבלים לעילות של חריגה מסמכות ופגיעה בעיקרי הצדק הטבעי... אך יש לזכור שהאוניברסיטה אינה גוף וולונטרי רגיל. לפעולתה יש גם היבטים ציבוריים חשובים... יתר על כן, למוסדות ההשכלה הגבוהה שזכו להכרה לפי חוק המועצה להשכלה גבוהה, יש מונופול על הענקת תוארים אקדמיים שהם "כרטיס הכניסה" לחלק ניכר מהמקצועות והעיסוקים. לפחות אלה שהם בעלי סטטוס חברתי וכלכלי גבוה. מכאן, שנראה שיש לאפשר התערבות רבה יותר של בימ"ש בהליכי טריבונליים של אוניברסיטאות מאשר של גופים וולונטריים אחרים וכי קנה המידה אותו יש לאמץ הוא זה הקיים במשפט הציבורי לענין התערבות בהליכי טריבונליים מעין שיפוטניים... וכאמור האוניברסיטה היא בבחינת גוף מונופוליסטי בכל הנוגע להענקת תוארים אקדמיים. לענין זה אין נפקא מינא שאין רק אוניברסיטה אחת בארץ אלא קיימים מוסדות רבים של השכלה גבוהה. מעבר לצורך אוסיף, שככל שהדבר נוגע לצפון הארץ מהווה אוניברסיטת חיפה בתחומים רבים המוסד היחיד להשכלה גבוהה."

ה"פ (מחוזי חיפה) 1393/93 השאם נפאע ואח' נ' אוניברסיטת חיפה, (לא פורסם), ניתן ביום 27.7.94, עמ' 10-11.

ראו גם:

ע"א (מחוזי באר שבע) 1038/00 פנר נ' אוניברסיטת בן גוריון, לא פורסם, תק-מח 2001(3), 7720, עמ' 8.

הפ (מחוזי ירושלים) 94 / 1 התאחדות הסטודנטים בישראל נ' האוניברסיטה העברית בירושלים נד (2) 508, עמוד 509, 514-516.

ד' ברק-ארז "משפט ציבורי ומשפט פרטי - תחומי גבול והשפעות-גומלין" משפט וממשל ה (תשנ"ט-תש"ס) 95, 97-99.

י' זמיר, הסמכות המינהלית, (ירושלים: נבו הוצ' לאור, 1996) (כרך א), עמ' 277.

42. הנה כי כן, בתי המשפט האזרחיים רשאים להתערב בשיקוליהן ובהחלטותיהן של אוניברסיטאות כאשר הן מפרות את כללי המשפט הציבורי.

הפלייתם לרעה של הסטודנטים הערבים על רקע קבוצתי

43. המבקשים יטענו, כי החלטת הנהלת האוניברסיטה להעניק ניקוד בגין השירות הצבאי פוגעת בזכות לשוויון של המבקשות מס' 1-3 ושל שאר הסטודנטים הערבים הלומדים אצל המשיבה, ומפלה אותם לרעה על רקע קבוצתי. הפליה זו אסורה היא בהיותה פגיעה על בסיס "חשוד", וכדברי הנשיא ברק בפרשת **קעדאן**:

"התרגום המעשי של תפיסות יסוד אלה באשר לשוויון הינו כי תכליתה (הכללית) של כל חקיקה הינה להבטיח שוויון בין בני-האדם בלא הפליה על בסיס של דת או לאום. טיפול שונה בשל דת או לאום הוא טיפול "חשוד" והוא לכאורה טיפול מפלה."

בג"ץ 6698/95 קעדאן ואח' נ' מינהל מקרקעי ישראל ואח', פ"ד נד (1) 258, עמוד 276.

44. הנשיא ברק עמד על השימוש בקריטריון השירות הצבאי כקריטריון מפלה על רקע לאום בפרשת **קעדאן**:

"תקנות אלו קובעות, בין השאר, כי לאגודה יוכל להתקבל רק אדם, שבין היתר, סיים שרות חובה לפי חוק שרות בטחון... או שירותו נדחה הלכה למעשה, אין מתקבלים ערבים כחברים באגודה השיתופית."

בג"ץ 6698/95 קעדאן נ' מנהל מקרקעי ישראל, פ"ד נד (1) 258, 265.

45. המבקשים יטענו, כי בהתאם למבחן התוצאה שנקבע בפסיקה, לפיו אם תוצאה של פעולה מנהלית ו/או חקיקה כלשהי מובילה לאבחנה בתוצאה על בסיס אלמנט "חשוד", כגון: על בסיס דת, לאום, מין גזע וכו', אזי המדובר בפעולה ו/או בחקיקה מפלה. על-פי מבחן זה אין נפקא מינה למניע העומד מאחורי הפעולה ו/או החקיקה, די בתוצאה המבחינה בין הקבוצות בכדי להוכיח את קיומה של ההפליה. לעניין זה יפים דבריו של השופט חשין בפסק הדין בעניין **שדולת הנשים**, באומרו:

"נזכור עוד זאת, כי עקרון השוויון צופה פני התוצאה: תהא כוונתו של אדם טהורה וזכה ככל-שתהא, אם התוצאה המתקבלת ממעשהו תוצאת-הפליה היא, ייפסל מעשהו כלא-היה."

בג"ץ 2671/98 שדולת הנשים בישראל נ' שר העבודה והרווחה פ"ד נב (3) 630, 654.

46. על מבחן התוצאה עמד גם השופט ברק (כתוארו אז) בעניין **פורז** באומרו:

"השאלה היא גם מהי התוצאה של ההחלטה. החלטה היא פסולה, לא רק כאשר המניע הוא לפגוע בשוויון, אלא גם כאשר המניע הוא אחר, אך הלכה למעשה נפגע השוויון. "

בג"ץ 953/87 פורז נ' להט, ראש עיריית תל-אביב-יפו, פ"ד מב (2) 309, עמוד 334.

ובדומה השופט זמיר בעניין **עדאלה** :

"הכלל הוא, שכל הפליה פסולה, גם אם היא מוכחשת. הסוואה לא תציל הפליה. המהות קובעת ולא הצורה. ... אמור מעתה, די בכך שמשדר ממשלתי מבצע את חוק התקציב באופן היוצר הפליה פסולה, כגון על יסוד דת או לאום, כדי לפסול את הביצוע, ואין בכך כדי להכשיר את ההפליה שלא הוכחה כוונה להפלות או שהכוונה להפלות מוכחשת. מילים יפות אינן מספיקות להכשיר מעשים רעים. הפסול שבהפליה טמון במעשה ההפליה."

בג"ץ 1113/99 **עדאלה** - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל נ' השר לענייני דתות, פ"ד נד (2) 164, עמוד 176.

47. הפליה על רקע קבוצתי הינה הפליה קשה הפוגעת אף בכבודו וחירותו של האדם. חשובים לעניינו דבריה של השופטת דורנר בפרשת **מילר** באומרה :

"לא כך הדבר בסוגים מסוימים של הפליה לרעה על רקע קבוצתי, ובתוכם הפליה מחמת מין, כמו גם הפליה מחמת גזע. ביסודה של הפליה כזו עומד ייחוס מעמד נחות למופלה, מעמד שהוא פועל יוצא ממהותו הנחותה כביכול. בכך טמונה, כמובן, השפלה עמוקה לקורבן ההפליה."

בג"ץ 4541/94 **מילר נ' שר הביטחון**, פ"ד מט (4) 94, 132.

48. על היות אפליה על בסיס קבוצתי פוגעת בכבוד האדם עמד השופט חשין בפרשת **שדולת הנשים** באומרו :

"הפלייתה של אישה – באשר אישה היא – הנה הפליה גנרית... אם יעדיף לוי את ראובן באשר גבר הוא – או יפסול את לאה באשר אישה היא – תהא זו הפליה גנרית ולא הפליה פרטיקולרית. דוגמה נוספת להפליה גנרית היא הפלייתו של אדם מחמת צבע עורו או מחמת גזעו. הפליה גנרית, כפי שכבר נאמר, הינה הפליה הפוגעת אנושות בכבוד האדם."

בג"ץ 2671/98 **שדולת הנשים נ' שר העבודה והרווחה**, פ"ד נב (3) 630, 658-659 ראו עוד :

בג"ץ 118/62 **לנדאו נ' שר-החקלאות**, פ"ד טז 2540, 2544

בג"ץ 392/72 **ברגר נ' הוועדה המחוזית לתכנון ולבניה**, מחוז חיפה, פ"ד כז (2) 764, 770

בג"ץ 953/87 פורז נ' ראש עיריית תל-אביב-יפו, פ"ד מב (2) 309, 334

בג"ץ 104/87 **נבו נ' בית הדין הארצי לעבודה**, מד (4) 749, 760

49. המבקשים יטענו, כי כתוצאה מהענקת ניקוד לסטודנט המועמד למגורים במעונות על השירות הצבאי לא התקבלו המבקשות 1-3 למעונות המשיבה, ובדומה סטודנטים ערבים נוספים הזקוקים למעונות בשל מצבם הכלכלי הקשה ומרחק יישוביהם. הפגיעה הקשה בניקודו של הסטודנט הערבי שאינו משרת שירות צבאי, שנוצרה בעקבות הענקת ניקוד על הנתון של השירות הצבאי בקבלה למעונות, הינה קשה ויש בה כדי למנוע מסטודנט הזקוק למעונות מלהתקבל לשם.

חוק קליטת חיילים משוחררים ממצה את הפריבילגיות בגין שירות צבאי

50. מטרת הקריטריונים לקביעת הזכאות לקבלה למעונות והניקוד עבור כל קריטריון הינה בראש וראשונה, לשקף את מידת הזכאות והצורך של סטודנט הלומד אצל המשיבה למגורים במעונות. כך שככל שהניקוד שסטודנט מקבל גבוה יותר כך גם עולים סיכויי של הסטודנט להתקבל למעונות. המבקשים יטענו, כי לא ברור כלל מהו הקשר בין שירותו הצבאי ו/או הלאומי ו/או העתודה ו/או המילואים של הסטודנט המועמד לקביעת הזכאות למעונות. קריטריון השירות הצבאי אינו מהווה קנה מידה שבאמצעותו ניתן ללמוד על הצורך של הסטודנט למעונות. הדברים מקבלים משנה תוקף לאור חקיקתו של חוק קליטת חיילים משוחררים, תשנ"ד-1994 (להלן: "חוק קליטת חיילים משוחררים"), הממצה את כל הפריבילגיות המגיעות לחיילים משוחררים בגין תקופת השירות הצבאי.

"החוק היום עורך הבחנה ברורה בין מתן זכויות לחיילים המשוחררים לבין שבירת עקרון שוויון הזכויות של תושבי ישראל ללא הפליה: כולם זכאים לאותן זכויות סוציאליות, לאותו שכר לימוד באוניברסיטה, לאותם שיכונים, לאותן קצבאות ילדים. הגמול למשרתים בצה"ל על אבדן שנות לימודים ועבודה יקרות הוא- מכוח חוק קליטת חיילים משוחררים, התשנ"ד-1994... תשלום מסוויים בכסף בעד השירות, ומענקים והלוואות לשיכון ולהשכלה גבוהה."

אמנון רובינשטיין, המשפט הקונסטיטוציוני של מדינת ישראל (תל- אביב: הוצ' שוקן, 1996) 302.

לכן, חוק קליטת חיילים משוחררים נותן מענה לטענה בדבר "אובדן השנים" של החייל, וכל הטבה נוספת מעבר לחוק זה, בשל התוצאה שהיא מובילה אליה, הינה בבחינת הטבה פסולה.

51. לא למותר להוסיף, כי חוק קליטת חיילים משוחררים, בא להחליף ולבטל את חוק חיילים משוחררים, תשמ"ד-1984, להרחיב את מעגל הזכויות וההטבות שהמחוקק רצה להעניק לחייל המשוחרר במטרה לקלוט אותו ולשלבו בצורה יותר נוחה מהירה כאזרח בחברה, כפי שמצוי במפורש בדברי ההסבר להצעת החוק:

"מוצעת בזה מסגרת כולל של זכאויות הניתנות לחייל משוחרר ולמי ששירת שירות אחר בעל חשיבות לביטחון המדינה או לצרכיה החברתיים-קהילתיים, והמיועדת לסייע להם להקל על השתלבותם וקליטתם בחיי חברה תקינים מיד לאחר תום שירותם. החוק המוצע

שונה באופן מהותי מן החוק הקיים, חוק חיילים משוחררים, התשמ"ד-1984, ומבטלו. מהות השוני היא כפולה. מצד אחד, מרחיב החוק המוצע את מעגל הזכאים על פיו, בחוק המוצע גלומה הכרה סטטוטורית בעמדתן של בנות ששירתו- תקופה רצופה של שנה אחת לפחות- שירות לאומי, הכרה זו עולה בקנה אחד עם אופיה של מדינת ישראל כמדינת סעד ורווחה. מצד שני מרחיב החוק המוצע את מעגל הזכאות שהוא מעניק. האתגרים הניצבים בפני החייל המשוחרר ורצון המדינה לעודד קליטה חברתית מהירה ונוחה של החיילים המשוחררים מחייבים היענות לצרכי החייל המשוחרר והקלה בעומס ההתחייבות המוטלות עליו. הזכאויות שהחוק מעניק הינן בעיקרן מתחום הדיור והשיכון. התעסוקה וההשכלה הגבוהה, והן מיועדות לסייע לחייל המשוחרר בקניית דירת מגורים משלו, במציאת מקום עבודה וברכישת השכלה גבוהה. שילוב הזכויות שמוצע להעניקן מיועד להגביר את בטחונו הכלכלי של החייל המשוחרר, לחזק את מעמדו החברתי ולהעמיק שרשיו בחברה הישראלית".

רצ"ב העתק מהצעת חוק קליטת חיילים משוחררים, התשנ"ג-1993, **כנספח מ/23**

52. יצוין, כי בעבר הוענקה לחיילים המשוחררים באמצעות סעיף 10 לחוק חיילים משוחררים, תשמ"ד-1984, עדיפות בקבלה למסלול לימודים ובקבלה למעונות סטודנטים במוסד להשכלה גבוהה, להלן הסעיף:

"חייל משוחרר יהיה זכאי, לעומת מי שאינו חייל משוחרר, לעדיפות בקבלה למסלול לימודים פלוני ולמעונות סטודנטים במוסד להשכלה גבוהה, כמשמעותו בחוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958, ובלבד שמתקיימים בו תנאי הכשירות הנהוגים באותו מוסד לאותו מסלול ולאותם מעונות."

רצ"ב העתק מחוק חיילים משוחררים, התשמ"ד-1984, **כנספח מ/24**

סעיף 10 הנ"ל לחוק חיילים משוחררים, תשמ"ד-1984, בוטל כולו, והמחוקק החליט לא לאמצו בחוק קליטת חיילים משוחררים. החלטה זו באה אחרי דיונים רבים שנערכו בשלבי הכנת החוק, במטרה לשמור על עיקרון השוויון וכדי להימנע מהפליית האוכלוסייה הערבית במדינה. דברים אלה מוסברים היטב בדברי ח"כ ענת מאור בדיון שקיימה הכנסת לקראת קריאה שנייה ושלישית לחוק:

"הנקודה השלישית, הוצאנו מן החוק שני סעיפים שהיו סעיפים מפלים כלפי המיעוט הערבי במדינה - זה שניסה לתת העדפה לחיילים משוחררים בקבלה לעבודה וזה שניסה לתת העדפה בקבלתם להשכלה גבוהה. טוב שהוועדה ביטלה זאת, שכן ענייננו לתת מענק, ובדיון, לחיילות ולחיילים ששירתו במשך שנתיים, שלוש שנים ויותר את המדינה, אבל זאת בלי לפגוע בעקרון שוויון האזרחים כולם במדינה, ואני שמחה שבהסכמה הבאנו הצעת חוק שבה הורדו שני הסעיפים הללו."

ד"כ כו (תשנ"ד) 6289, עמ' 6296.

רצ"ב העמודים הרלוונטיים מפרוטוקול הכנסת מיום 19.4.1994, הצעת חוק קליטת חיילים משוחררים, תשנ"ד-1994 (קריאה שנייה וקריאה שלישית), **כנספח מ/25**.

53. לסיכום, הניקוד עבור שירות צבאי ו/או לאומי ו/או עתודה ו/או מילואים אינו רלוונטי לצורך קביעת הזכאות בקבלה למעונות, הוא מטיב שלא כדין עם מועמדים ששירתו שירות צבאי, הוא פוגע בסיכוייהם של המועמדים הערבים להתקבל למעונות ומפלה אותם לרעה על רקע קבוצתי ופוגע בכבודם.

על יסוד כל האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד להיעתר לסעדי התובענה ולחייב את המשיבה בהוצאות משפט.

חסן ג'בארין, עו"ד
ב"כ המבקשים